

Tecavüz Suçları İle İlgili Kadın* bir yıldız Milletvekilleri Tarafından Hazırlanan “Hadım Etme” Yasa Tasarısı Üzerine

Av. Ali ALTAY**

“Bütün buyruklar arasında Yasayı inceleme ödevi ile karşılaştırılabilecek bir buyruk yoktur; öyle ki, bu ödev tek başına tüm diğer ödevlerle eşit öneme sahiptir.”

İbn MEYMON***

TASARI: “AKP’li kadın milletvekilleri Aşkın Asan, Alev Dedegil, Fatma Şahin ve Fatoş Gürkan’ın tecavüzcülere ‘hadım’ getiren yasa teklifi TBMM Başkanlığı’nda, Dedegil, Cihan Ajans’a verdiği demeçte teklifin ‘hadım’ içermediğini vurguluyor: “Hadım demek olayı çok magazinelleştiriyor. Biz bunun hukuki ve sosyal bir boyutta kalmasını tercih ediyoruz. Ayrıca küçük bir çocuğa tecavüz eden bir kişinin hadım dahi ediliyor olması tartışılmalı mı? Ama bu bir hadım değil tedavidir.” / Dedegil, “ihtiyati suçlarda ve mükerrer hallerde testosteron seviyesinin normale döndürülmesine dair tedavi önerdiklerini” kaydediyor. Aşkın Asan ise Polonya, ABD, Rusya, İngiltere, Almanya ve Çek Cumhuriyeti’nin de aralarında bulunduğu pek çok ülkede bu tedavi yönteminin uygulandığını söylemiş. “Bu da bir tedavi yöntemi. Özellikle pedofili vakalarında kullanılıyor” diyen Asan, hapis cezasının çözüm olmadığını, başka tedbirlere ihtiyaç olduğunu kaydetmiş. (...)”¹

* “... İslamlaşan Türk erkeğinin bilinci çok uzun bir sıçrama yapmak zorunda kalıyordu. Bir yanda baskın bilinç eylemliliği olarak anacı yönelim, diğer yanda varoluşun tek koşulu olarak kendisine sunulan babacıl yönelim arasındaki gerilim bir çırpıda giderilecek kadar az değildi. Bilinç gelişiminin, bireyin şahsında iliklerine sinecek kadar kanlı-canlı yaşanmaması, sorunun “yeni”yle özdeşimle değil, salt bir dış uyum ve montaj çabasıyla çözülmeye çalışılması, ortaya kararsız ve güvensiz bir denge çıkartır. Yeni ve eski bilinç dizgeleri arasındaki uçuruma düşmek için, eskiyi anımsatacak ve cezbesine kapılmaktan korkulan her şeye karşı, aşırı bir savunmaya gidilmesi tehlikesi doğar. Türk erkeğinin bastıracağı, kendisinden uzak tutacağı cazibe merkezi ise “kadın”ın şahsında Umay’dı, Ot İneydi. / Sorun yalnızca erkeğin kadını “öteki” niteliğiyle tanımlama ve baskılamasında değildi. “Öteki”nin, bu imlemeyi kabul etmek dışında bir seçeneği bulamamış

1. Niye Yetmemiş? 1969 yılında, dönemin Cumhurbaşkanı Cevdet SUNAY, dünyada ve Türkiye'deki '68 rüzgârını izleyip "Bugünkü (1968-1969) okullar birer anarşi yuvası haline geldi. Bu okullardan yetişen gençlere memleket idaresi teslim edilemez. On yıl sonra bunların hepsi işbaşına geçecekler. Onlara nasıl güvenebiliriz? Hem biz laik okullara karşı İmam-Hatip Okullarını 'bir alternatif' olarak düşünüyoruz. Devletin kilit mevkilerine yerleştireceğimiz kişileri bu okullarda yetiştireceğiz."² yönünde sözler söylemiş, '80 darbesinin ressamı elinde Kur'an ile yurdu dörtbaştan, karış karış gezmiş, 1984 yılına gelindiğinde Devlet Planlama Teşkilatı "işyerlerinde çalışma barışının sağlanabilmesi için, işçilerin din eğitiminden geçirilmeleri gerektiğini"³ rapor etmiş, ancak tüm bu alınan ve diğer bildik "önlemlere" rağmen 2011 yılında tecavüz suçlarının önü alınamamış ve failerin hadım edilmesi ya da testosteron seviyelerinin normale döndürülmesi bağlamında sözde tedavi içerikli yasa tasarısı saatine gelinebilmiştir. Demek ki, din enjeksiyonu sorunu çözmeye yetmemektedir ve enjeksiyonda etken maddeyi az kullanmışız, etken maddeyi biraz daha artıralım yollu yaklaşımlarla sorun çözülmemektedir.

2. A-normal Enjeksiyon (Arzunun Örgütlenmesi), Ulemaya Sordunuz Mu? Günlük basın yayın organlarında, boy boy haber ve röportajlarla besleyip özendirdiğiniz, akşamları "kimin eli kimin cebinde" olduğu bilinmeyen dizilerinizle sanki tüm bunlar hayatın içinde ve olağan işlermiş gibi normalleştirdiğiniz bir cinsellik politikanız(!) olacak, bu alanı alabildiğine kışkırtacak ve sömüreceksiniz, sonrada kışkırmışlara dönüp "testislerini aldır, özgürleş" diyeceksiniz. Oturmasına kalkmasına, jestine mimiğine övgüler düzdüğünüz para babası "4 adet eşim var, aynı konakta kavgasız gürlütüsüz, bir arada yaşıyoruz" diyecek, bu adamın testisleri ile ilgili sorununuz olmayacak, kışkırttığınız "sokaktaki adam" cinsel bir suça karışınca da, onu hadım etmek için yasa önerisi vereceksiniz. Aykırıları/rakipleri/muhalifleri, en mahrem görüntülerini kayda alıp bunu kamusal alanda yaymak suretiyle onları yok etmek gibi bir yöntemi seçecek ve bu yöntemi olağan hale getireceksiniz, tecavüz/taciz suçlarının artmasındaki sorumluluğunuzu "hadım" yasa tekliflerinizle unutturacaksınız. Böylesi azgın bir tüketim ortamında, böylesi azgın bir yokluk ve yoksulluk ortamında, "iktidarınızı" her fırsatta yeniden sınavacak ve kendinize göre "bir üst düzeyde yeniden üretecek" sizin, yurttaşın hayalinde bile yer alamayacak paralarla oynayacak⁴, istediğiniz her şeyi yaparak esriyecek ve daimi surette insanlara, bu ihtişam

olmasında da yatıyordu. Gücü elinde tutan kesimin, sınıfın, cinsiyetin kendisini tanımlarken, aynı zamanda kendi dışında kalan doğal ve toplumsal öğeleri de tanımlama hakkını elinde tutması, kaçınılmaz olarak, tanımlananın, tanımlayanın tanımlaması içinde "esir" olması durumunu getirir. Böylece, varoluşunu baskın öğenin dizgeleştirilmesi içinde aramaya zorlanan "öteki", kendi tanımlamasını, tanımlayanın tanımlamasına uydurur. (...)" M. Bilgin SAYDAM, Deli Dumrul'un Bilinci "Türk-İslam Ruhü" Üzerine Bir Kültür Psikolojisi Denemesi, s.171; Metis Yay., 1997/İstanbul.

** Ankara Barosu.

*** Alain SUPLOT, Homo Juridicus Hukukun Antropolojik İşlevi Üzerine Bir Deneme, s.63; Dost Yay., 2008/Ankara [Çev.: Bige Açımız ÜNAL].

1 Selami İNCE, 'Hadım' etme veya hırsızın elini kesme Başlıklı Yazısı; Birgün Gazetesi, Pazar Eki, 13 Şubat 2011, s.12.

2 [Cengiz ÖZAKINCI, İblisin Kıtbesi, Otopsi Yay., İstanbul/2005, s.17-18]'den Aktaran: Haluk YURTSEVER, Yeni Bir Sol Atılım İçin, s.158; Kalkedon Yay., 2008/İstanbul.

3 Milliyet, 21.02.1984.

4 "... Nihayetinde paranın icadı, kendi geçimlerine yetecek kadar değer üretmek için gereken araçlardan

bu görkem karşısında “yetersizlik” enjekte edeceksiniz, sonra da insanların testislerine göz dikeceksiniz... Ardı arkası kesilmeyen bu bombardımanınız karşısında sorun “hırsızın neden hırsızlık yaptığı değil de diğerlerinin neden hırsızlık yapmadığı mıdır?” yoksa. Oysa yasa teklifiniz eksiklidir. Ulemaya sordunuz mu? Ve ulemanız “Tacizde kadın da erkek kadar suçludur. Dekolte kıyafet tacizi tetikler”⁵ demek suretiyle teklifinize katkıda bulunmuştur; “taciz, tecavüz suçunun hafifletici sebebi” de bu suretle teklifte yer almalıdır! Bize göre bu haliyle yasalaşması muhtemel teklifiniz halen eksiklidir ve “sorun”u kökten çözmeye yetenekli değildir. Kadınları yalnızca gözleri görünecek şekilde cara sokmazsanız, onları iş hayatından, sokaklardan alıp tamamen eve kapatmazsınız “taciz tecavüz” suçunu önlemeniz mümkün değildir. Maazallah ortalıklarda saç teline kıskıran, testesteron fazlası olan bir yığın erkek var. Öyle ya, teklifin kendisi dahi kıskırtıcıdır⁶ ve bu teklif, tarihin garip bir ironisi midir, kadınlar tarafından verilmiştir. Ancak görünen odur ki, “tam egemenlik duygusu”, arkaik dönemlere ait bastırılmış fantazmaları toplumsal yaşama enjekte edecek kerte kendinden geçmiştir: “... İstisnai olaylar birbirini izlediğinde, bir düzen çöktüğünde ve eski hafızanın bastırılmış kalıntıları birden yüzeye çıkıp toplumsal muhayyilenin bütün fantazmalarına vücut verdiğinde, çarpıklıklar patlayabilir ve sayıklamalı bir söylemle birleşerek bütün kamu alanını işgal edebilir. (...) / Bu zihinsel bataklığın içinde ilkelerde, fikirlerde, vebayı andıran kurumlarda yeni yanmalar olacak ve bundan çıkacak olan iltihaplanma, temas yoluyla az veya çok ani olarak yayılacaktır, ama kesinlikle yayılacaktır. (...)”⁷. Tasarının, Mısır’da sünnet edilen kız çocukları ile nasıl

yoksun olan, bu yüzden de ücretli olarak çalışmaktan başka seçeneği bulunmayanları da beraberinde getiren fazlaca eşitsiz edinimlere yol açtı. Ama Locke bu sonuca direndi. Dünyanın doğal kaynaklarının özelleştirilmesinden türeyen zenginliğin üretkenliği ve ücretleri çok fazla artırdığında ısrar ediyordu, öyle ki Devon’daki bir ücretli işçi “Amerika’nın vahşi ormanlarında”ki bir kraldan daha iyi yaşamaktaydı (J.Locke, Two Treatises of Government -1698, ed. P. Laslett, Cambridge:Cambridge University Press, 1967; Second Treatise, 35-6. kısımlar). Ticari ilişkilere dayalı bir toplumda herkes daha iyi durumda olduğu için adaletsizlik söz konusu olamazdı. Çalışmayı reddeden veya hırsızlık yapan veya şiddet kullanan her bir kimse, vahşi bir hayvan gibi davranıyordu ve gerekirse ölümle bile cezalandırılmayı hak ediyordu (Locke, age, 37, 43.kısımlar). (...).” Bill JORDAN, Seks Para ve İktidar/Kolektif Yaşamın Dönüşümü, s.123; İmge Yay., 2008/Ankara, [Çev.: Arman BESLER].

5 Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Hukuku Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Orhan ÇEKER’in Ulusal Basına yansıyan beyanatu. [superonline.com, erişim tarihi: 17.02.2011].

6 “... Tecavüzün yasal işlemindeki ideoloji eril ve dişil davranış hakkındaki genel ideolojilere uygun düşünüyor. Kadınların bir cinselliği olduğu kabul ediliyor, fakat bu, kadınların vücutlarını kendilerine rağmen istila eden bir cinsellik. Bu cinsel mesajın yalnızca sorumlulukla karşılandığı, yani potansiyel olarak sürekliliğe sahip heteroseksüel durumlarda yerine ulaşmasını sağlayarak kendilerini korumak kadınların görevi. Mütecavizin savunusunun genellikle kadının cinsel ‘ahlakı’ nı kuşkuyla düşürmeye çalışılarak yapılmasının nedeni budur. Kadının, cinselliğini ‘sorusuzca’ kullandığı kanıtlanabilirse erkeğin etkin saldırısını davet etmiş olmasından kuşkulabilir. Cinselliğini, yasanın korumasıyla garanti altına alınan heteroseksüel ilişkinin güvenliğinde ifade edenler sadece kadınlardır. / Günümüz idealinin cinsel olarak olgunlaşmamış vücudu bu ideolojilere çok uygundur. Çünkü cinsel bir bedene sahiptir –dinç, ateşli, sağlam ve sağlıklı bedeniyle cinsellik ‘sızıdır’ - fakat bu, cinselliği üzerinde yetişkin ve güçlü bir denetime sahip kadının vücudu değildir. İmge, cinselliği hala bir erkeğin etkin cinselliğine yanıt olan son derece cinselleştirilmiş bir dişiye aittir. (...)” Rosalind COWARD, Kadınlık Arzuları, s.41, 42; Ayrıntı Yay., 1989/İstanbul [Çev.:Nükhet SİRMAN].

7 Daryush SHAYEGAN, Yaralı Bilinç Geleneksel Topumlarda Kültürel Şizofreni, s.120, 121; Metis Yay., 1991/İstanbul [Çev.: Haldun BAYRI].

bir bağı vardır?⁸ Ya da “kesinlikle yayılacak olan” aslında “arzu” nun totaliter bir biçimde örgütlenmesi midir? “... Arzunun toplumsal örüntülenmesi, bir yasaklar kümesi olarak en açık halini alır. (...) Oidipal kriz ve süperegoya dair psikanalitik teoriler, toplumun duygular üzerindeki etkisini temelde yasakların içselleştirilmesi kapsamında yorumlar. Yine de doğru kişiyi sevmeye ve evlenme, filanca türde bir erkekliği ve kadınlığı arzulanabilir bulma yönündeki buyruklar olmaksızın yasaklar anlamsız olacaktır. *Arzunun toplumsal örüntüsü, ortak bir yasaklama ve tabrik etme sistemidir.* (...)”⁹.

3. Baskıcı Ceza Hukuku ve Tecavüz Suçunda Kullanılan Suç Aletinin Müsaderesi:

Tecavüz suçunu, tedavi edilmesi gereken bir hastalık olarak gören yaklaşım, teklif sahibi Kadın Milletvekillerine ait bir yaklaşım değildir. Ancak teklif sahiplerinin ileri sürdükleri gibi de, tecavüz suçunun yaptırımı mütecavizin hormonlarından ya da organlarından yoksun bırakılması olarak şekillenen bir yaygınlıkta değildir. Bu türden yaptırımlar, bataklık ihmal eden ve fakat sivrisineği yok etmeye çalışan “etkisiz” yaptırım türleridir. Organ yok etmek, hormon düzeyini [ölçütlerini kimin belirlediği belli olmayan] “normal düzey” e çekmek, vb yaptırımlar, “baskıcı ceza hukuku” olarak bilinen yaklaşımların ürünüdür: “... Baskıcı ceza hukuku, mutlakıyetçi düzenlerdeki ceza hukukudur. Bu tip düzenlerde, ceza hukuku, hükümdarın despotizminin aşırı iktidarının bir aracı olarak işlev görüyordu. Bu tür ceza hukuku, modern zamanlarda da, daha az mutlakıyetçi olmayan totaliter tipteki düzenlerde ortaya çıkmaktadır. (...) / Baskıcı ceza hukukunun suçlunun kişiliği ile ilgili anlayışı da daha az katı değildi. Bu hukuk, suçluyu, başkalarının varlıklarına (maddi, manevi) saldıran bir vahşi olarak değerlendiriyor ve onun acımasızca cezalandırılmasını, çoğu zaman da ortadan kaldırılmasını öngörüyordu. / Cezai sonuçlar konusunda korkutma ve acı verme esas alındığından, cezalar da, gere öze gerekse infaz yönünden, fiilin ağırlığı ile herhangi bir orandan söz edilmesini imkânsız kılacak derecede sert ve zalimce idi. Ölüm ve müebbet hapis cezasından cismani cezalara (uzuv kesme, kırbaçlama, işkence, damgalama gibi) kadar her türlü cezaya yer veriliyordu.(...)”¹⁰.

3.1. “Ezzamanın tagayyürü ile abkâmın tagayyürü inkâr olunamaz”¹¹ (Mecelle):

Günlük yaşamı önce bataklığa dönüştürüp, sonra da sivrisinekleri yok etmek gibi bir çözüm önermek “kasıtlı cehalet”, ilkelleri¹² bile aşkın bir tutumla öne çıkan şımarık bir

8 “... Somut dünyanın yeniden yazılımları olan İslam gerçeği, son tahlilde insan çiftinin varlığını yadsıyan bir kozmos stratejisidir. (...) kısırlaştırma işleminde de insan çifti yadsınır. Onun en önemli belirtileri, aynı zamanda erkeklik ve kadınlık olgularını hazırlayan en kuvvetli bağlardır: Üreme ve arzulanma kapasitesi. (...)” Fetna Ayt SABBAAH, İslamın Bilinçaltında Kadın, s.130; Ayrıntı Yay.; “... Denilebilir ki, Müslüman toplumlarda toplumsal cinsiyet kodlarının baskısı altında olan yalnızca kadınlar değildir; erkekler de bu duygusal kopuş nedeniyle duygusal gelişme kapasitelerini geliştirememekte, karşı cinsle sağlıklı, çok boyutlu bir sevgi ilişkisini kurmakta zorlanmaktadır. (...)” Aynur İLYASOĞLU, Örtülü Kimlik, s.82; Metis Yay., 2000/İstanbul.

9 R.W. CONNELL, Toplumsal Cinsiyet ve İktidar, s.157; Ayrıntı Yay., 1998/İstanbul [Çev.: Cem SOYDEMİR].

10 Nevzat TOROSLU, Nasıl Bir Ceza Kanunu, s.1, 2; V Yay., 1987/Ankara.

11 Zamanın geçmesiyle bazı şeylerin değişeceği hiçbir şekilde gözden kaçmamalıdır.

12 “... Trobriandlılar arasında bir araştırma yapılacak olunursa, verilen bütün bilgilerin, (...) yerlilerin, dışevlilik kurallarına karşı gelme fikrinden müthiş ürktükleri ve kandaşla cinsel ilişkide bulunma halinde, deride yaraların çıkacağına, hastalık hatta ölüm gibi olayların başa geleceğine inandıkları görülür. İşte, ilkelerin yasasında ülkü budur; ahlaksal konularda, başkalarının davranışlarını yargılamak ya da genel davranış ve tavırlar konusunda görüş bildirirken, ülkeye sıkı sıkıya bağlı kalmak kolay hatta güzeldir. (...) cezalandırma olayında, ‘küme tepkisi’ ve doğaüstü güçler’, asıl belirleyici etmenler olarak ortaya çıkmadı.

ikiyüzlülük değilse, bu, en yalın haliyle, insanlığın üzerine oturduğu birikimi unutmaktır: **“insanlar, hayvanlar arasındaki cinsel ilişki biçimlerini tamamen aşarak insanlığa geçmişlerdir.”**¹³ Ya da “suçluyu kazıyın altından insan çıkar...”. Bu aşamada unutmak, beynin en güzel özelliği sayılmamalıdır. Suçu değil ve fakat suçluyu ortadan kaldırmak [ya da suçta kullanılan aleti! testesteron düzeyini düşürmek suretiyle “müsadere etmek”] yöntemi çağdaşımız olan bir uygulama değildir. İlk bu tarihten dörtbin yıl önce¹⁴ ve en son olarak da Hitler Almanyasında ortaya çıkmış, uygulanmış bir yöntemdir:

3.2. “... Almanyada Hitler faşizminin iktidara gelmesiyle ‘cinsel suçların’ hadım edilmesine başlandı. Aslında hem ‘hadım etme’ hem de ‘kısırlaştırma’ yasalastı. Hitler rejimi sadece sağlıklı, herhangi bir hastalığı ya da engeli olmayan saf Alman ırkına yaşama hakkı tanıdığı için mecburi kürtaj da yasaya girdi. Böylelikle faşist rejim istediğine mecburi hadımlık, istediğine kısırlaştırma, istediğine de kürtaj uygulayabiliyordu. (...) Toplama kamplarında her şeyden önce eşcinseller ve herhangi bir cinsel suçtan cezalandırılanlar-ki faşizmde eşcinsellik de bazen suç, bazen de tedavi edilebilir bir hastalıktı- hadım edildi. (...)”¹⁵,

3.3. “... Gerçekten de, Nasyonal Sosyalistlerin politik toplumsallaştırma politikasıyla, sağlık politikaları birbirlerini sürekli potansiyelize edebilen bir bütünlük oluşturmuştur. Ayrıca, Nazilerin sağlık politikası da sözcüğün en geniş kapsamıyla tam bir başarı-çalışma ve randıman artışını denetleme hekimliğine indirgenmiştir. Nazi sağlık kurumlarının (ve Tabib Odalarının) savlarına göre, Cermen ırkı sağlıklı, sarışın, mavi gözlü, yarı vahşi (Nietzsche) ve hayvansı bir başarı ve randıman gücü olan insanlardan oluşmaktadır... Bunun için; bu ırktan gelen bir insanın ya böyle nitelikleri olur ya da likide edilir... Bunun orta yolu yoktur.(...) / resmi psikoloji ve psikiyatrinin tanımladığı ‘normal’

(...) Eğer ilişki, aşırılığa gidilmeden, uygun davranışlarla sınırlanmış olarak gizlice yürütülürse ve hiç kimse de ortalığı karıştırmazsa; ‘kamuooyu’ dedikodu yapmakta ama herhangi bir cezanın verilmesini gerektirecek tepkiyi göstermemektedir. Ama skandal patlak verirse, herkes suçlu çifte karşı olmakta, onlarla ilişkilerini kesmekte, bunun ve hakaretlerin sonucu olarak da taraflardan ya biri, ya öteki, canına kıymak durumunda kalabilmektedir. (...)” Bronislaw MALINOWSKI, Yabanıl Toplumda Suç ve Gelenek, s.90, 91, 92; Epsilon Yay., 2003/İstanbul.

13 Friedrich ENGELS, Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, s.44; Sol Yay., 1998/Ankara [Çev.:Kenan SOMER]

14 “Esnunna Kanunları: 26) Eğer bir adam bir adamın kızına başlık (parası) verirse ve bir başkası anasına babasına sormadan onu zorlayıp, bikrini giderirse, bir can davasıdır, ölecektir. / 27) Eğer bir adam, bir adamın kızını anasına babasına sormaksızın ve anasına babasına sözleşme özeti ve sözleşme yapmaksızın alırsa (kız) adamın evinde bir yıl otursa dahi onun karısı değildir. / 28) Eğer mukavele özeti(ni) ve mukavele(yi) babasına ve anasına yaptıysa ve onu aldıysa zevcedir. (Başka) bir adamın koynunda yakalanırsa ölecektir, yaşamayacaktır. (...) / Hammurabi Kanunları: 130) Eğer bir adam, bir başka adamın erkek tanımayan ve babasının evinde oturan karısını zor kullanıp, koynunda yatırır ve onu yakalarlarsa, o adam öldürülecektir; Kadın serbesttir. / 131) Eğer bir adamın karısını, kocası yanlış olarak itham ederse ve bir başka erkekle yatarken yakalanmazsa (kadın) tanrı yemini edecek ve evine dönecektir. / 142) Eğer bir kadın, kocasından nefret edip sen beni karılığa alamazsın derse, onun kayıtları, bölgesinden incelenecek. Eğer o kadın (evine ve kendine) dikkatli ise (evini ve iffetini koruyorsa) ve kabahatı yoksa ve kocası (evinden) çıkmaya düşkünse (evini ihmal edip, sokağa çıkmağa düşkünse), onu çok küçültüyorsa, o kadının kabahatı yoktur, çeyizini alıp babasının evine gidecektir. / 143) Eğer (kadın kendini ve evini) gözetmezse ve sokağa düşkünse evini dağıtıyor, kocasını küçük düşürüyorsa o kadını suya atacaktırlar.” Prof. Dr. Mebrure TOSUN-Doç. Dr. Kadriye YALVAÇ, Sümer, Babil, Assur Kanunları ve Ammi-Şaduqa Fermanı, s.81, 82, 198, 199; TTK Yay., 1989/Ankara.

15 İNCE, y.a.g.g.

insanın denetimi (ve çok kez de şaşırtıcı bir tutkuyla ve gönüllü olarak) gene psikolog ve psikiyatrlar üstlenmişlerdir... Doğal kitle, etekten doruğa, 'normalleştirme' eğitiminden geçirilmeye başlanmış, beden ölçüleri, beslenme, ev eşyaları, giysiler, konuşma, yüz ifadesi, mimikler, güzel sanatlar, yazın, cinsel yaşam, moda, insanlar arası ilişkiler, vb. hep resmi ideolojinin ve psikolojinin 'normal' tanımına göre yeniden belirlenmiştir. Ayrıca, depolitize edilmiş insan, kendini güçsüz hissettikçe korkmuş ve korktukça ağır bir oto-kontrol başlamıştır. Bu koşullarda, bireyin 'normalleşmesi' çok kez yönetimin öngördüğü düzeyin bile altına inmiş, amaçlanan otoriteryan kişilik¹⁶, çok ilkel bir 'gönüllü kulluk' boyutlarına ulaşmıştır. (...)”¹⁷,

3.4. Demokrasinin Beşiği Öyle Mi? İnsanın bedenine, insanın geleceğine tam bir tahakküm kurmak isteğinin bizatihi kendisi ne kadar sağlıklıdır, hele de bunu egemenliğin cezalandırma yetkisine dayalı olarak yapmak ne kadar sağlıklıdır, tartışılmalıdır¹⁸: "... İsvaçli bir doktor, beynin bir kısmının çıkarıldığı 'lobotomi' ameliyatıyla 'komünistlikten' vazgeçildiğini iddia etti. İsvaç'in SVT televizyonundaki haberde, bir doktorun bu şekilde 'bir komünisti vazgeçirdiği' bildirildi. Haberde, 'homoseksüelliğin' de lobotomiyle ortadan kalktığı belirtildi. (ap)"¹⁹. Lobotomiyle aykırı görülen tüm tutum ve davranışlar, "düzeltilebiliyor" da, size bu düzeltme yetkisini kim veriyor? "testosteron seviyesinin normale döndürülmesine dair tedavi (...) Özellikle pedofili vakalarında kullanılıyor" muş, testesteron seviyesinin "normali" ne, bu seviyeye döndürme yetkisini size kim veriyor?

4. Devletin Görevi: Tecavüz failini hadım etmek ya da onun testesteron seviyesini "normale" düşürmek suretiyle onu tedavi etmek yetkisini Anayasa vermiyor, çağdaş ceza hukuku uygulamaları da vermiyor. Anayasanın "Devletin Temel Amaç ve Görevleri" başlıklı 5. maddesinde "Devletin temel amaç ve görevleri, (...) insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır." deniliyor. Tecavüz suçunun faili nihayetinde, toplumsal ve ekonomik koşulların "yetersiz" hale getirdiği, planlama yapmaktan vazgeçen Devletin günü kurtarmaya mahkûm ettiği, geleceğe "güvensiz" bir insan değil midir? "... erkek cinsel şiddeti artık önemli oranda ataerkil tahakkümün devamından çok güvensizlik ve yetersizlikten kaynaklanıyor. (...)”²⁰. Suçu ve suçluyu ortaya çıkaran koşulları yok etmek temel bir amaç ve izlek olmalıyken; bu amacın ve izleğin uygulanması aşamasında faili özgürlüğünden yoksun bırakmak, bu süre içerisinde onun sosyalleşmesini sağlamak suretiyle topluma yeniden kazanmak bir yöntem iken, bundan kaçınmak çağdaş bir devletin kaçıışı olabilir mi? Kaldı ki, özgürlüğünden yoksun bırakılan failin,

16 "Otoriteryan kişilik, belki herkeste vardı ancak bunun ortaya çıkması ve (öz benlik ve ulusal yapı açısından) yıkıcı oluşumlara yol açması, etnik saldırganlığa, yabancı düşmanlığa, faşizme ve soykırım girişimlerine dönüşmesi; özgürlüklere müdahale ve azınlık haklarını ortadan kaldıran biçimlerde kitlesel ve bireysel olarak edimleştirilmesi, toplumsal, siyasal ve ekonomik 'yapıya' bağlıydı. (...)” SANFORD-MILGRAM-ŞERİF-ASCH- [Derleyen ve Giriş: Veynel BATMAZ], Otoriteryan Kişilik, s.17; Salyangoz Yay., 2006/İstanbul.

17 Serol TEBER, Politik-Psikoloji Notları, s.120, 123; ara Yay., 1990/İstanbul.

18 "Psikiyatrik bozukluk enerjinin konumundan sapma halinde ortaya çıkar, tedavi ise organizmayı psiko-enerjinin verimli kullanımına yeniden döndürmekle sağlanır, bunun yolu da kişiye enerji kaybettiği alanları göstermekten geçer." Tahir M. CEYLAN, Cumhuriyet Bilim Teknoloji, s.8; S.:1248, 18 Şubat 2011.

19 Radikal Gazetesi, 8 Nisan 1998.

20 Anthony GIDDENS, Mahremiyetin Dönüşümü Modern Toplumlarda Cinsellik, Aşk ve Erotizm, s.116; Ayrıntı Yay., 2010/İstanbul [Çev.:İdris ŞAHİN].

diğer “devredilmesi dahi mümkün olmayan hak”larını²¹ da, cezaevinin kapısının önünde bıraktığı mı kabul edilmektedir? Bu kabul, en genel anlamda ceza hukukunun amacına, Anayasaya, altına imza konulan uluslararası²² sözleşmelere ve Medeni Kanuna aykırıdır.

5. Ceza Hukukunun Amacı: “... Ceza hukukunu, sadece toplumun varlığını ve değerlerini güvence altına alan, kamu düzenini koruyan ve bu korumayı sağlamak için kuvvet kullanılmasını öngören bir hukuk dalı olarak görmek, doğru bir yaklaşım olarak kabul edilemez. Ceza hukuku, aynı zamanda toplumu eğiterek ve yönlendirerek gelişmesine hizmet eden bir hukuk dalı olarak tanımlanmaktadır. Ceza hukukunda bireylerin hak ve özgürlüklerinin sınırlarıyla toplum huzuru ve kamu düzeninin korunması amacı arasındaki sınırın evrensel ilkelere, ulusal özelliklere göre çok iyi belirlenmesi gerekmektedir. / Çağımızda ceza hukukunun amacı, insan onurunu, temel hak ve özgürlükleri korumak, suçluyu sosyalleştirip tekrar topluma kazandırmak, aynı zamanda bireyi ve toplumu suç karşı korumak olmalıdır. (...).”²³. Yazı konusu yasa teklifinin kısaca açıklanan amaca uygun bir teklif olmadığı açıktır.

5.1. Önce Ceza Yasası Değiştirilip Sonra Anayasa Buna Mı Uydurulacak? Anayasanın “Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlanması” başlıklı 13. maddesinde “Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.” denilmiş, “Kişinin Dokunulmazlığı, Maddi ve Manevi Varlığı” başlıklı 17. maddesinde “Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. / Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz. / Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.” denilmiş olmakla, her iki maddenin birlikte değerlendirilmesi halinde; tecavüz failinin hadım edilmesi ya da testosteron düzeyinin “normale” döndürülmesi, salt Devletin cezalandırma yetkisi içinde asla karşılık bulamayacaktır. Öyle ki, yurttaşın vücut bütünlüğü üzerindeki tasarruf hakkı bile, kendisine rağmen kısıtlı bir tasarruf hakkıdır. Yurttaşın kısıtlı düzeyde tasarruf hakkı bulunan vücudu üzerinde, bu hakkı kısıtlayan Devletin her türlü tasarruf hakkı vardır demek mümkün değildir. Ters yönde bir yaklaşım, yurttaşın vücut bütünlüğünü “mülkiyet” olarak görmek ve bu mülkiyetin malikinin de Devlet olduğunu söylemek demektir ki; savunulmamış değildir ve fakat bu savunmanın argümanı yoktur. Şayet Devleti, Tanrının yeryüzündeki cezalandırma yetkisini kullanan ve bunu eyleyen olarak görürseniz, bu görü’nün argümanı

21 “Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. / Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.” (AY md.12)

22 “... cezanın amacı artık günümüzde eza, cefa vermek olmadığı çok yıllar önce ortaya konulmuş bir şeydir. Üstelik İnsan Hakları Mahkemesi diyor ki, ‘İnsan hakları hapisane kapısında bitmez, orada da devam eder. Eğer onurlu bir infaz sisteminiz yoksa, bu durumda özel hayatın gizliliği başta olmak üzere, 8.madde ve benzeri maddelerin ihlali olur.’ (...)” Durmuş TEZCAN, Türk Ceza Kanununun Reformu Toplumsal Değişim Sürecinde Türk Ceza Kanunu Reformu, C.:1, s.158; [Panel, 21-23 Mayıs 2004 Ankara], Türkiye Barolar Birliği Yay., 2004/Ankara.

23 Eraslan ÖZKAYA, Türk Ceza Kanununun Reformu Toplumsal Değişim Sürecinde Türk Ceza Kanunu Reformu, C.:1, s.23; [Panel, 21-23 Mayıs 2004 Ankara], Türkiye Barolar Birliği Yay., 2004/Ankara.

çoktur ancak bu argüman bu dünyaya ait değildir. Elle tutulur Anayasamızın, “Temel Hak ve Hürriyetlerin Kötüye Kullanılmaması” başlıklı 14. maddesinde “Anayasa hükümlerinden hiçbirisi, Devlete veya kişilere, Anayasayla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamaz.” denilmektedir. Zaten işlediği suçun infazı özgürlüğünden uzun süre mahrum edilmek olan tecavüz failinin, bu cezanın yanında aynı fiile ikinci bir ceza olarak ortaya çıkacak olan hadım edilme ya da hormonlarının Onun “rızası” olmadan, tıbbi bir müdahaleye maruz bırakılması, Anayasayla tanınan temel hakkın [vücut bütünlüğüne dokunulmama hakkı] Anayasada belirtilenden daha geniş bir biçimde sınırlandırılması olacaktır. Bu haliyle, tecavüz failinin hadım edilmesi ya da kibarlık olsun diye hormonal düzeylerine müdahale edilmesi gibi bir yaptırım, dayanağını Anayasada bulamayacaktır. Böylesi bir yaptırımı çocuk istismarını göstererek meşrulaştırma uğraşının bizatihi kendisi çocuk istismarı olarak ortaya çıkacaktır: Kamuoyunu, kısas’a ikna etmek için çocukları kullanmak!

5.2. Soru şudur: Testesteron fazlalığı tecavüz suçunu tetikliyor ise, [önkabul buysa], testesteron fazlası olan bir failin testesteron düzeyini normal seviyeye çekmek suretiyle, diğer testesteron fazlası olanların tecavüz eylemlerini mi önlemiş olacaksınız? Yoksa, daha suç işlenmeden testesteron fazlası olanlar avı’na mı çıkacaksınız? Başka bir deyişle, yasa tasarısı üzerinden önerdiğiniz yöntem ile suça karşı, gerçekten “önleyici” bir yaptırım mı öngörmektesiniz? Öngörünüze göre, tecavüz eyleminin adayları, diğer tecavüz faillerinin hormonal seviyelerinin “normal”e düşürüldüğünü görüp, tecavüz suçunu işlemekten vaz mı geçecekler? Oysa, yasa tasarınızda hormon fazlalığı bir hastalıktır, tedavi edilmesi gerekir. Önce suç işlenecek sonra tedavi mi edeceksiniz? Bu nasıl bir öngörmek, nasıl bir ceza yasası tasarısıdır?

5.3. Testesteronun Ekolojisi: Anayasanın 56. maddesinin 1.fıkrasında “Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir” denilmektedir. Dünyada genleri ile oynanmış ürünlerin satımı/dağıtımı/tüketimi yasaklanırken, Ülkemizde bu ürünlerin tüketimi “teşvik” edilmektedir. Yasa tasarınızdaki temel amaç ve fikre çok da uzak olmayan yetkili bir ağız, “genleriyle oynanmış mısırı tüketen domuzların homoseksüel eğilimler gösterdiğini”²⁴ haber vermektedir. Genleriyle oynanmış mısırı tüketen erkeklerin testesteron düzeyi normalin üzerine çıkıyor olmasın? Yoksa tecavüz faili, “sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip” değil midir? Sahi, sizin Medeni Kanununun 23. maddesinden haberiniz var mı? Türk Medeni Kanununun “Kişiliğin Korunması” başlıklı, 23. maddesinde “Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez. / Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlaka aykırı olarak sınırlayamaz. / Yazılı rıza üzerine insan kökenli biyolojik maddelerin alınması, aşılması ve nakli mümkündür. Ancak, biyolojik madde verme borcu altına girmiş olandan edimini yerine getirmesi istenemez; maddi ve manevi tazminat isteminde bulunulamaz.” denilmekte ve yurttaşın yazılı rızası olmadığı sürece organ nakli, vb yönde bir uygulamaya tabi tutulamayacağı belirtilmektedir. Yasa tasarısında, işlenen suç (tecavüz), “yazılı rıza”ya kaim midir ki, Devlete failin vücut bütünlüğü üzerinde müdahale hakkını bahşetmektesiniz?

5.4. Hadım Etme, Testesteron Seviyesini Normale Düşürme Tedavisi ve Üstün

24 Burhan ÖZFATURA, 17 Şubat 2011 tarihli Ulusal Basın.

Amaç: Yasa tasarısında hadım etmeyi ya da testesteron seviyesini normale düşürmeyi bir yaptırım, bir tedavi olarak önermekle, murat ettiğiniz “üstün yarar / üstün amaç” nedir? Fail vücut bütünlüğüne dokunulmasına rıza göstermiyorsa, salt Devletin cezalandırma yetkisinden hareketle, faili sözü edilen bir biçimde “tedavi” etmekle sağlanan nedir? Örneğin; mağdur, failin bu şekilde tedavi edildiğini görmek suretiyle, yaşadığı travmayı daha kolay mı atlatacak ve travmadan geriye bir iz kalmamış mı olacaktır? Yasa tasarısındaki üstün amaç nedir? “... Kural olarak bir kimsenin vücut bütünlüğünün ihlali sonucunu doğurabilecek olan her müdahale hukuka aykırıdır. Bu müdahaleye kişinin rıza göstermesi dahi çoğu kez hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaz (Öztan, 116; Zevkliler, 418; Ayiter, Organtransplantation, 175 vd ve Şahsiyet, 139 vd). Bu husus, MK. M. 23/II’de [eski MK, b.n.], ‘kimse, hürriyetini ferağ edemediği gibi kanuna veya adabı umumiyyeye mugayir surette takyit dahi edemez’ şeklinde ifadesini bulmuştur. Ayrıca, MK. M. 24/II’de de, ‘şahsiyet hakkı ihlal edilenin rızasına veya üstün nitelikte bir özel ya da kamu yararına veya kanunun verdiği bir yetkiye dayanmayan’ her tecavüzün hukuka aykırı olduğu hükme bağlanmıştır²⁵. / Görüldüğü gibi, ister kişinin kendi rızasıyla isterse rıza olmaksızın üçüncü kişilerden gelen bir davranış olsun, şahsiyet haklarını ihlal eden müdahaleler hukuka aykırıdır. / Kural bu olmakla birlikte, vücuda yapılan tıbbi müdahaleler özellikle nakil muameleleri, üstün bir amaç söz konusu olduğunda hukuka uygundur (Zevkliler, 421 ve Tedavi Amaçlı, 22; Akünal, 20; Ataay, Milliyet, 2.3.1968). Nitekim, MK. M. 24/II’nin mefhumu muhalifinden de bu sonuç çıkmaktadır. Buradaki üstün amaç, kişinin kendi sağlığını ve hayatını kurtarma olabileceği gibi, başka kişilerin hayat ve sağlıklarının kurtarılması olabilir (Zevkliler, 421 ve Tedavi Amaçlı, 22; Akünal, 20). / Doktrinde (Schreiber, Primum, 8; Zevkliler, 421 ve Tedavi Amaçlı, 22; Akünal, 20; Gürzumar, 371), ancak üstün amaç uğruna yapılan tıbbi müdahalelerin hukuka uygun olduğu kabul edilmekle birlikte, bu üstün amacın ne olduğu açıklanmamıştır. Bize göre üstün amaç, vericiden biyolojik madde alınmasını haklı gösterecek olan amaçtır. Diğer bir deyişle, biyolojik madde alındığı zaman vericinin uğrayacağı zararlar, elde edilecek menfaat mukayese edildiğinde, elde edilecek menfaat vericinin zararını ikinci plana itiyor ve bu zarara katlanmayı haklı gösteriyorsa üstün amacın mevcudiyetinden söz edilebilir. / (...) Şu halde, yaşayan bir kimseden biyolojik madde alınabilmesinin temel şartı, hayatı insan kökenli biyolojik madde nakline bağlı olan bir kimsenin bulunması ve nakil yapıldığında bu kişinin tekrar eski sağlığına döndürülebilecek olmasıdır. / Üstün amacın mevcudiyetinden söz edebilmek için mutlaka, alıcının menfaatinin vericinin menfaatinden daha üstün olması gerekir. Her iki menfaat tartıldığında bu menfaatlerden biri diğerine ağır basmıyorsa ya da vericinin menfaati alıcıya göre daha çok korunmaya layıkta, rızaya rağmen, vericiden biyolojik madde alınamaz (Tress, 27; Schreiber, Primum, 8). / Doktrinde ileri sürülen bir fikre göre (Ayiter, Organtransplantation, 180 ve Şahsiyet, 142), vücut bütünlüğüne yönelik olan müdahaleler eğer bu bütünlükte (bir böbreğin ya da gözün çıkarılması gibi) devamlı bir eksilme meydana getiriyorsa, rıza batıldır. (...)²⁶.

25 Yeni M.K. Md. 24/II: Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.

26 Yrd. Doç. Dr. Şahin AKINCI, Türk Özel Hukukunda İnsan Kökenli Biyolojik Madde (Organ-Doku) Nakli Kavramı ve Bundan Doğan Hukuki Sonuçlar, s.163, 164, 165; Yetkin Yay., 1996/Ankara.

Aktarılandan olarak; yasa tasarısında öngörülen yaptırım bağlamında, testesteron fazlalığı bir “hastalık” olarak mütalaa ediliyor ve bu fazlalığın giderilmesi, failin tedavisi uğruna, failin vücut bütünlüğüne yine de müdahale edilebilecek midir? Fail, suçu işlemiş olmakla, bu suçun yaptırımına ilişkin tedaviye tecavüz tarihi itibarıyla “rıza” göstermiş mi sayılacaktır? Failin tedavisi, faile rağmen mi gerçekleştirilecektir? Failin tedavisi “üstün amaç” mıdır? Faile uygulanan bu tedavi üzerinden mağdur da tedavi edilmiş mi sayılacaktır? Bu tedaviden üstün yarar sağlayan kimdir, suçun fail adayları mı?

6. Son Söz Yerine: Bilinmez midir, tasarının Freud’un “iğdiş edilme” korkusu, kompleksi ile ilişkisi? Bu olgu en çok hangi cinsiyette yerleşiktir? ...

“Ben deliyi söyledirler niderler,
Döleği korlar da sarpa giderler,
Malı olmadığını deli ederler,
İsterim bildiğim kalem bilmesin.”
Ömer Ağa²⁷

27 “... Ömer Ağa, 85 yaşlarında bir ihtiyardır; elli yıldır bu dağda şehirden uzak yalnız yaşamakta, yaz, kış bu çiftliğinden ayrılmamaktadır. Ömer Ağa’nın ayrıca yaylası yoktur; varı yoğu bu çiftliktir.(...)” Ali Rıza YALMAN (YALGIN), Cenupta Türkmen Oymakları, C.II, s.12; Kültür Bakanlığı Yay., 1993/Ankara..

KAYNAKÇA

M. Bilgin SAYDAM, Deli Dumrul’un Bilinci “Türk-İslam Ruhı” Üzerine Bir Kültür Psikolojisi Denemesi, Metis Yay., 1997/İstanbul.

Alain SUPLOT, Homo Juridicus Hukukun Antropolojik İşlevi Üzerine Bir Deneme, Dost Yay., 2008/Ankara.

Cengiz ÖZAKINCI, İblisin Kiblesi, Otopsi Yay., İstanbul/2005

Haluk YURTSEVER, Yeni Bir Sol Atılım İçin, Kalkedon Yay., 2008/İstanbul.

Rosalind COWARD, Kadınlık Arzuları, Ayrıntı Yay., 1989/İstanbul.

Daryush SHAYEGAN, Yaralı Bilinç Geleneksel Toplumlarda Kültürel Şizofreni, Metis Yay., 1991/İstanbul.

Fetna Ayt SABBAAH, İslamın Bilinçaltında Kadın, Ayrıntı Yay.

Aynur İLYASOĞLU, Örtülü Kimlik, Metis Yay., 2000/İstanbul.

R.W. CONNELL, Toplumsal Cinsiyet ve İktidar, Ayrıntı Yay., 1998/İstanbul.

Nevzat TOROSLU, Nasıl Bir Ceza Kanunu, V Yay., 1987/Ankara.

Bronislaw MALINOWSKI, Yabancı Toplumda Suç ve Gelenek, Epsilon Yay., 2003/İstanbul.

Friedrich ENGELS, Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, Sol Yay., 1998/Ankara.

Prof. Dr. Mevrure TOSUN-Doç. Dr. Kadriye YALVAÇ, Sümer, Babil, Assur Kanunları ve Ammi-Şaduqa Fermanı, TTK Yay., 1989/Ankara.

Bill JORDAN, Seks Para ve İktidar/Kolektif Yaşamın Dönüşümü, İmge Yay., 2008/Ankara.

SANFORD-MILGRAM-ŞERİF-ASCH- [Derleyen ve Giriş: Veysel BATMAZ], Otoriteriyen Kişilik, Salyangoz Yay., 2006/İstanbul.

Serol TEBER, Politik-Psikoloji Notları, Ara Yay., 1990/İstanbul.

Anthony GIDDENS, Mahremiyetin Dönüşümü Modern Toplumlarda Cinsellik, Aşk ve Erotizm, Ayrıntı Yay., 2010/İstanbul.

Durmuş TEZCAN, Türk Ceza Kanununun Reformu Toplumsal Değişim Sürecinde Türk Ceza Kanunu Reformu, [Panel, 21-23 Mayıs 2004 Ankara], Türkiye Barolar Birliği Yay., 2004/Ankara.

Eraslan ÖZKAYA, Türk Ceza Kanununun Reformu Toplumsal Değişim Sürecinde Türk Ceza Kanunu Reformu, [Panel, 21-23 Mayıs 2004 Ankara], Türkiye Barolar Birliği Yay., 2004/Ankara.

Yrd. Doç. Dr. Şahin AKINCI, Türk Özel Hukukunda İnsan Kökenli Biyolojik Madde (Organ-Doku) Nakli Kavramı ve Bundan Doğan Hukuki Sonuçlar, Yetkin Yay., 1996/Ankara.

Ali Rıza YALMAN (YALGIN), Cenupta Türkmen Oymakları, Kültür Bakanlığı Yay., 1993/Ankara.

Mecelle.

Cumhuriyet Gazetesi Bilim Teknoloji Eki, (Tahir M. CEYLAN, 18 Şubat 2011).

Birgün Gazetesi, (Selami İNCE, Pazar Eki, 13 Şubat 2011).

17 Şubat 2011 tarihli Ulusal Basın (Burhan ÖZFATURA).

Milliyet (21.02.1984).

Radikal Gazetesi (8 Nisan 1998).

superonline.com